

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -1' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. 1' any.

Any VIII

Barcelona 29 Agost de 1914

Núm. 356

L'esperver de la guerra

Fantasia sobre una batalla.

SUMARI

- L'esperver de la guerra**, *Fantasia sobre una batalla*, per J. MORATÓ.
- Notes que les agencies telegràfiques no circularán mai**, per L'HOMME D'AVUI.
- Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe.-Conversa d'Eiros i Chármion**.-C. R. B. trad.
- Aspasia -Estances II**, per C. RIBA-BRACONS.
- Poesies de Francesc Pujols**.
- El Lleo**, per F. MASPONS I LABRÓS.
- Assaig**, per JOSEP LLEONART.

De la premsa

- Espanya davant la Guerra Europea.-I.-Causes de la guerra.-La neutralitat d'Espanya.-II.-El conflicte Económic.-III.-Al fer-se la pau**, per FRANCESCO CAMBÓ.

Informació

Teatre de Naturalesa.

Libre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

Fa dies que'm persegueix el record d'un antiga balada russa.

«Asseguda prop del finestral la donzella filava perles en fil d'or sobre l'emporprat vellut.

»Les perles eren com una safata d'argent que tenia la donzella a la falda.

»No se sab d'aon, arribà un esplèndid esperver.

»Un esperver que agità primer l'ala dreta, després l'ala esquerra, tocant d'esgallimpantes la safata d'argent.

»I es dispersaren les grosses perles, de la primera a la darrera.

»La donzella començà a planyer's.

»El seu pare, que era prop seu, li va dir:

»- No't planyi's, filla, car jo cridaré a tots els prínceps i cada príncep cullirà una perla, de la primera a la darrera; i les perles seràn recullides i brillaràn amb més esclat que no brillaven.—

»I així fou fet».

No sé si la transcripció és ben exacta, però encara que la memoria em faci traidoria, l'essencia de la balada russa no deixa d'esser-hi. I és per l'essencia que l'he transcrita, car és l'essencia la que'm giravolta fa dies pel cervell, perfidiosa com un borinot esblavenat que assetja temerari la quimera d'un forn de llum. Déu ésser—és, ben segur—que el record de la balada se'm lliga amb les cogitacions que'm suggereix l'estat actual de l'Europa.

A mi em sembla que les potencies imperials, com la donzella de la balada, se passen la vida enfilant o provant d'enfilat perles amb el pensament d'engalanar-se'n la corona. Cada perla una nació, cada fil d'or un dogal. Però també avegades arriba un esplèndid esperver—la guerra—i estrella l'enfilall; i no és meravella, encara que ho sembli de primer anduvi, que, sinó totes, alguna de les perles, aplegada per un príncep

extrem i aciençat, brilli amb aigües noves; emmanlevades al mateix sol que'ns il·lumina.

* * *

No pot saber ningú com acabarà la guerra que actualment fa estremir la vella Europa. I jo menys que ningú. Però bé podria ésser que, a fi de comptes, cobrés nova vida qualche nació—diem qualche perla—encastada avui per avui en corona imperial.

Les nacions, com les perles, per conservar llur orient, necessiten el contacte d'un còs viu. I el còs viu, és, per elles, el poble que les ha creades. I com que les potencies imperials a l'enfilat-ne una en llur corona, solen atacar per multitud de bandes aquell còs viu, cremant-li la llengua, desbaratant-li la cultura, aixelant-li l'esperit i entenebrint-li la raó, la que fou perla esdevé un gra de carbonça. Això vol dir que'l poble és mort. O gairebé mort; perquè avegades sols és adormit i poca cosa és prou per deixondir-lo. Si quan és a punt d'això, arriba l'esperver i agita les ales pot succeir—succeeix moltes vegades—que'n salti d'una peça i que'n saltin amb ell, per recobrar com ell un nou esclat al contacte del còs viu que enyoren un altre i un altre i un altre més.

Així hem vist saltar de la corona imperial del Gran Turc, tantes i tantes perles com en l'espai de llargs segles—un instant—n'eren preuat ornament.

I heus-aquí una lliçó d'optimisme que les nacions esclaves poden trobar en les grans commocions que fan tremolar els imperis.

* * *

Però avegades no és aquest sol el prodigi que esclata al contacte de la sang i el foc de la guerra. Avegades també

succeeix que'l desmembrament d'una potencia imperial, doni vida a nacions noves, car l'unitat d'una llarga dominació pot haver ajudat a cohesionar, a fondre multituds que, sent d'una mateixa raça i poblant un terror geogràficament caracteritzat, eren anteriorment enemistades per l'esperit de tribu que les privava de sentir se germanes i del qual s'aprofità cabalment el dominador per junyir-les al seu albir. Així fou preparada per llargues dominacions, la naixença de la nostra gran Catalunya de l'època nacional, per la caiguda en la gran escampadiça que's produí al passar una vegada i una altra l'esperver de la guerra damunt la corona imperial d'Occident.

La veritat és trista, però no podem menys que reconèixer-la. Tant com no hagi desaparegut de la terra l'esperit de tribu, els grans imperis se'n aprofitaran per dominar els pobles que se'n sentin posseïts. I tant com el dret de gents se trobi en l'estat rudimentari que li reconeix tot hom avui en dia, les nacions esclaves necessitaran per fer-se lliures que l'esperver de la guerra passi a frec del cap de llurs dominadors.

Doncs cal que desapareixi dels pobles

l'esperit de tribu; doncs cal que les nacions se facin fortes per imposar el respecte al dret de gents, abolint d'una vegada, com se feu per l'individu l'esclavitut de les col·lectivitats.

L'home és lliure i el món contemporani s'aiaba d'haver-li donat tots els drets. I ¿no hi ha d'haver uns drets de la nació, si hi ha els drets de l'home? ¿No li han d'ésser respectats encara que la nació formi part d'un gran imperi?

J. MORATÓ

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

Jo no gosaria afirmar-ho. Els manca, però, el sentit de justícia que han sabut servir els pobles llatíns.

Són desplaents per un igual els qui judiquen amb un tò utilitari l'actitut de Bèlgica i els que la judiquen amb un tò heròic.

Bé ha parlat qui ha dit que Espanya en aquest conflicte representa una crisi d'ideal.

Convé que els catalans ens avemem al sacrifici.

Quan no ens dolguin sacrificis seran un fet les nostres afirmacions nacionalistes.

Manel Sembat, ha dit gloriosament: Combatem per defensar la cultura francesa, però no permetem que els cosacs trepitgin barroers les universitats alemanyes.

Ara més que mai fa sentir-se la necessitat urgent d'una escola de periodistes.

Rellegeixo Tolstoi. Tampoc tenia raó. Decididament els russos són estranys a nosaltres.

El sentit de l'espiritualitat alemanya, ha trobat ja la definitiva localització territorial?

La tafanería incomprensiva, davant de aquesta guerra, és com un espionatge.

L'Home d'avui.

Notes que les agències telegràfiques no circularán mai

AGOST 1914

Sento malestar físic: Com si la guerra em desnutrés.

Es absurde que a tothora i arreu em preguntin si soc germanòfil o francòfil.

Fa angunia la rapidesa amb que la gent ha pres el seu partit. Tothom gairebé, es mou per motius simplistes. Els criteris que escolto són tots reflexes. Sempre la peresa mental.

Es just mantenir davant aquesta guerra d'Europa una actitut pura i exclusivament cultural? Admesa aquesta actitut, no caldría preveure les valors culturals futures?

Xenius ha escrit: *Aquesta guerra és una guerra civil.*

I ell mateix preveu la dificultat d'esbrinar qui té la raó.

En Castrovido, el Director del País, de Madrid, escriu amb fina espiritualitat: Un dels motius que tinc per creure en el triomf de França és la opinió unànim dels tècnics a favor d'Alemanya.

Recordo que Xenius coincidint amb Sorel havia dit que la violència és una forma de intervenció.

Llegeixo en el Tàcit (De Mor. German. XIV):

«Pigrum quim immo et iners videtur, sudore acquirere quod possis sanguine parare.»

Serà veritat que els alemanys són els barbres?

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

La Merla.—per Josep Lleonart.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe

Conversa d'Eiros i Chàrmion

Jo et portaré foc.—EURIPIDES, *Andròmaca*.

Eiros. — Perquè m'anomenes Eiros?

Chàrmion. — Així nomiràs sempre d'ara endavant. Has d'oblidar, també, *el meu* nom terrenal i dir-me Chàrmion.

Eiros. — No és pas això en veritat un somni!

Chàrmion. — Somnis, ja no n'hi han més per nosaltres; — però d'aquests misteris, després. Em fa alegria veure't amb un aire tant viu i racional. El tel de l'ombra ja s'és apartat dels teus ulls. Fés cor, i no temis res. Els teus dies assignats a l'estupor, ja són extingits, i demà jo mateix vull introduir-te en els goigs perfectes i en les meravelles de la teva nova existència.

Eiros. — La veritat — no sento cap estupor — cap ni mica. L'estrany vèrtig i la terrible tenebra m'han jaquida, i ja no sento pas aquell brogit foll, precipitat, horrible com la «veu de les grans aigües». Totavegada els meus sentits són esglaiats, Chàrmion, amb l'agudesesa de la llur percepció del nou.

Chàrmion. — Uns quants dies et llevaràn tot això; — però jo t'entenc perfectament, i sento per tu. Ara fa deu anys terrestres que jo he comportat això que tu comportes — i no obstant aquest record encara habita en mi. Ara ja has sofert tota la prova, totavegada, que haguessis de sofrir a l'Edèn.

Eiros. — A l'Edèn?

Chàrmion. — A l'Edèn.

Eiros. — Oh Déu! — apiada't de mi, Chàrmion! — Jo só aclaparada amb la majestat de tota cosa — de l'inconegut ara conegut — del Futur conjectural ara fós dins el Present august i cert.

Chàrmion. — No t'esbatis ara amb tals pensaments. Demà parlarem d'això. El teu esperit vacil·la, i la seva agitació trobarà alleujament en l'exercici del simple record. No miris ni entorn ni davant teu — sinó enrera. Jo cremo d'ansia de oir els detalls d'aqueix prodigiós esdeveniment qui t'ha llençada entre nosaltres. Parla-me'n. Conversem de coses familiars, en el vell llençatge familiar del món qui tant espantosament és afinat.

Eiros. — Espantosament, espantosament! — això, en veritat, no és pas un somni.

Chàrmion. — Ja no hi ha pus somnis. Fui jo molt plorada, Eiros meva?

Eiros. — Plorada, Chàrmion? — Oh, profundament. Fins a l'última de les nostres hores un núvol de intensa malinconia i de devota tristesa ha pesat damunt la teva casa.

Chàrmion. — I aquesta hora darrera —

parla-me'n. Recorda que llevat del simple fet de la mateixa catàstrofe, jo no sé res. Quan sortint d'entre l'humanitat, jo vaig entrar per la Tomba dins la Nit — en aquella època, si jo recordo rectament, ningú no pressentia la calamitat qui us ha engolits. Però, cert, jo no sabia gaire de la filosofia especulativa del dia.

Eiros. — La catàstrofe particular era, com tu dius, absolutament inesperada; però incidents anàlegs havien estat de temps un tema de discussió entre els astrònoms. Apenes me cal dir-te, amiga meva, que, àdhuc quan tu ens jaquies, els homes estaven d'acord en interpretar, com referint-se a l'esfera de la terra sola, aquells passatges de les Sagrades Escripures qui parlen de la final destrucció de tota cosa pel foc. Però relativament a l'agent immediat de la ruïna, la especulació havia estat en falta d'ençà de l'època que la ciència astronòmica havia despul·lat les cometes de les terrors de la flama. La molt mediocre densitat d'aquests cossos havia estat ben establerta. Hom els havia observats passant entre'ls satèl·lits de Júpiter sense causar cap alteració sensible ni en les masses ni en les òrbites d'aquestes planetes secundaries. Miràvem feia temps aquests viatgers com vaporoses creacions de una inconcebible tenuïtat, de tot en tot incapaces de fer mal al nostre globe maçic, àdhuc ni en cas de contacte. Però aquest contacte no era recelat de cap faisó; perquè els elements de totes aquestes cometes eren acuradament coneguts. Que deguéssim cercar entre elles l'agent de l'amenaçada destrucció ignia, havia estat durant força anys considerat com una idea inadmissible. Però el meravellós, les fantasies estranyes, havien en aquests darrers dies regnat singu-

larment entre'ls homes; i, jassía que una por veritable no dominés sinó alguns ignorants, en anunciar els astrònoms una *nova* cometa, totavegada aquest anunci fou generalment rebut amb jo no sé quina agitació i quina malfiança.

Els elements de l'esfera estranya foren immediatament calculats, i tots els observadors convingueren totseguit que el camí d'ella, en el perihelion, la menaria a una proximitat molt arràn de la terra. Hi hagueren dos o tres astrònoms de secundaria reputació, els quals sostingueren resoltament que un contacte era inevitable. M'és difícil expressar-te bé l'efecte d'aquesta comunicació sobre'l món. Per uns quants dies no es volgué creure una afirmació que l'intel·ligència humana, tant llargament ocupada en consideracions mundanals, no podia copçar de cap manera. Però la veritat de un fet de importància vital fa desseguida el seu camí endins de l'esperit mateix dels més estòlids. A la fi, tots els homes vegeren que la ciència astronòmica no mentia, i esperaren la cometa. A la primeria, el seu acostament no fou sensiblement ràpid, ni la seva aparença tingué un caràcter gaire inusitat. Era de un vermell fosc i tenia un ròssec poc perceptible. Durant set o vuit dies no vegérem cap creixement material en el diàmetre aparent d'ella; només un canvi lleu en la seva color. Mentrestant els afers ordinaris dels homes foren descartats, i tot interès absorbit per una immensa discussió iniciada entre'ls savis respecte de la natura de les cometes. Els homes més grollerament ignorants elevaren les llurs poltrugues facultats a tals consideracions. Els savis emplearen *aleshores* tota la llur intel·ligència — la llur ànima — no pas a alleujar la paüra, no pas ja a sostenir alguna teoria amada. Cercaren la veritat — s'esbufegaren en cercar-la. Clamaren per la ciència perfecta. La veritat s'aixecà dins la puresa de la seva força i de la seva excessiva majestat, i els savis s'inclinaren i adoraren.

Que un dany material pel nostre glo-

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antisséptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

be o pels seus habitants pogués resultar del contacte recelat, era una opinió qui cada hora perdía terrè entre'ls savis; i els savis tenien aquesta vegada lliure poder per governar la raó i la fantasia de la munió. Es demostrà que la densitat del nucli de la cometa era molt més petita que la del nostre gas més rar; i el pàs inofensiu de una semblant visitadora entre'ls satèl·lits de Júpiter fou un punt sobre'l qual s'insistí fortament, i qui no va servir pas poc per fer mimvar la terror. Els teòlegs, amb un zel inflammat per la por, insistiren en les profecies bíbliques, i les explicaren al poble amb una dretura i una simplicitat de les quals no es coneixia encara exemple. Que la destrucció final de la terra devia operar-se pel foc, s'hi afermaren amb un esperit qui imposava arreu la convicció; i que les cometes no eren de mena ígnia (com tothom aleshores sabia) fou una veritat qui confortà tothom de l'aprensió de la gran catàstrofe predita. Es de remarcar, que els prejuís populars i les vulgars errors relatives a les pestes i a les guerres — errors qui repreñien l'imperi llur a cada aparició de una cometa — foren aquesta vegada de tot en tot inconegudes. Com si per un súbit esforç convulsiu la raó hagués totduna tombat la superstició del seu trone. La més feble intel·ligència havia pouat energia en l'excés de l'interès actual.

Els mals menors qui podien resultar del contacte, foren tema de una laboriosa discussió. Els doctes parlaren de lleugeres perturbacions geològiques, de alteracions probables en el clima, i per conseqüència en la vegetació; de possibles influències magnètiques i elèctriques. Molts sostenien que cap efecte visible o perceptible no es produiria — de cap manera que fos. Mentre que aqueixes discussions continuaven, el tema llur s'anava atancant de mica en mica, aixamplant el seu diàmetre aparent i augmentant el seu brill. En ell atancar-se la humanitat empalidí. Totes les operacions humanes foren sospeses.

Hi hagué una època notable en el curs del sentiment general, quan la cometa assolí, a la llarga, una grandaria qui guanyava la de qualsevol altra aparició que es recordés. La gent aleshores, privada de tota roncera

esperança, que els astrònoms s'enganyessin, experimentà la sencera certitud de la dissort. La terror havia perdut el seu caràcter quimèric. Els cors dels més braus de la nostra raça batien violentament dins els pits. Pocs dies bastaren, totavegada, per fondre aquestes proves en sentiments encara més insufribles. Ja no podien pas aplicar a l'estranger meteor cap noció *ordinaria*. Els seus atributs *històrics* havien desaparegut. Ens oprimia per la oiosa *novetat* de l'emoció. El vèiem, no com un fenomen astronòmic en els cels, sinó com un íncubus damunt dels nostres cervells. Havía pres, amb una rapidesa inconcebible, l'aspecte de un gegantí mantell de flama clara, extès d'horitzó a horitzó.

Encara un dia, i els homes respiraren amb més llibertat. Era palès que ja estàvem sota l'influència de la cometa; totavegada vivíem. Adhuc sentíem una elasticitat de membres i una vivor d'esperit insòlites. La excessiva tenuitat de l'objecte de la nostra paúra era aparent; perquè tots els cossos celestials eren avinentment visibles a través. Ensem, la nostra vegetació s'era sensiblement alterada; i d'aquesta circumstancia predita guanyàvem fe en la providència dels nostres savis. Un luxe extraordinari de fullam, completament inconegut fins aleshores, esclatà sobre tota criatura vegetal.

Encara un altre dia — i el mal no estava absolutament assobre nostre. Era ara evident que el seu nucli devia atenyé'ns el primer. Una estranya alteració havia assaltat tot home; i la primera sensació de *dolor* fou el senyal terrible de la lamentació i de l'horror generals. Aquesta primera sensació de dolor consistia en una constricció rigorosa del pit i els pulmons, i un insufrible ressecament de la pell. No es podia negar que la nostra atmòsfera era radicalment afectada; la composició d'aquesta atmòsfera i les modificacions a què podia estar sotmesa, foren aleshores els punts de la discussió. El resultat de l'examen llençà una esgarripança elèctrica de terror, de la més intensa terror, través el cor universal de l'home.

Se sabia de temps que l'aire que ens circumdava era un compost de gasos oxígen i nitrògen, en la proporció de vintiu parts d'oxígen i setantanou de nitrògen per cada

cent parts de l'atmòsfera. L'oxigen, principi de la combustió i vehícul de la calor, era absolutament necessari a la conservació de la vida animal, i representava l'agent més poderós i més enèrgic de la natura. El nitrògen, al contrari, era impropí per sostenir la vida ni la flama animal. De un excés anormal d'oxigen resultaria, era cosa provada, una elevació dels esperits vitals just com la que acabàvem d'experimentar. Era la continuació, la extensió de l'idea això qui havia engendrat l'espavent. Què resultaria de *una total extracció del nitrògen*? Una combustió irresistible, devorant, totapoderosa, immediata; — l'enter acompliment, en tots els seus detalls minuciosos i terribles, de les flamejants i aterrades profecies del Sant Llibre.

Perquè em caldría pintar-te, Chàrmion, la frenesía aleshores desencadenada de l'humanitat? Aquella tenuitat de la cometa qui totduna ens havia inspirat la esperança, ara era la font de l'amargura del nostre desesper. En la seva impalpable natura gaseosa, percebíem clarament la consumació del Destí. Mentrestant encara passà un dia — emportant-se'n la darrera ombra d'Esperança. Bocallejàvem dins la ràpida modificació de l'aire. La sang vermella botava tumultuosament dins les seves estretes canals. Un furiós deliri s'apoderà de tots els homes; i amb els braços erts contra'ls cels amenaçants, tremolaven i feien grans xiscles. Però el nucli del destructor era ja damunt nostre; — àdhuc aquí, a l'Edèn m'esgarrifa de parlar-ne. Seré breu — breu com la ruína qui ens anorreà. Per un moment fou només una llum estranya, lúgubre, qui visitava i penetrava tota cosa. Després,—prosternem-nos, Chàrmion, davant l'excessiva majestat del Déu gran! — després fou un sò estrepitós, penetrant, com si fos de la mateixa boca d'ELL; mentre tota la massa d'èter sospesa dins la qual existíem, esclatà totduna en una mena de flama intensa, per la meravellosa brillantor i la calor consumidora de la qual ni els àngels de l'alt Cel de la ciencia pura tenen nom. Així finà tota cosa.

C. R. B., trad.

Aspasia.-Estances II

VII

Potser només ets l'ombra rient i fugitiva
de un desig qui es prenía a habitar dins la ment,
i T'he cenyida entorn amb carn de pensament,
i amb sang de mes batalles T'he feta encesa i viva.

Amor, potsê el suau sospirar qui de Tu
se porta a mi, només és folla ressonança
d'aquell desig fet música, i és damunt ta semblança
ma propia joia el sol qui s'hi atura i relluu.

No hi fa rès: jo T'hauré amat carnal i eterna;
fugirà l'ombra, més ja el meu únic destí
serà allò meu que no mor, que morirà amb mi
i que Tu sola, Amor, hauràs pogut saber-ne.

VIII

Ara que passa Amor ran de ta pensa nuu,
dóna una hora al silenci i a la malinconía:
la imatge escapadiça qui vol reposà en Tu
aïra esclava pompa de mots o d'alegría.

Abandona-li ún a ún els pensaments
dels quals ta boca la vaga dolcesa ignora,
quan munten en Tu i ta presència hi encens
en un lenta tremolor sospiradora.

Després seràn els braços oberts, i l'incessant
treballar de l'oblit cedint-hi a la follía
de sentir-nos immòbils mentres corre l'instant,
qui és feta de silenci i de malinconía.

IX

Perquè s'escamparien tos dolços pensaments
amb tos sospirs — callada
música, robería dels cobejosos vents?
Oh, deixa només cada
pensament dolç muntar de ta presència alada-
ment, en arreaments
de dolços mots; i a Tu la gracia de Tu nada
torni, quan a morí els aculls
endins del clar silenci qui trem dins els teus ulls.

X

Abandona la dolça Tu mateixa en el teu
desig més dolç a un cant d'amor lluny-errant:
que Tu arribis al meu cor distant
com una flama qui sospira lleu;
jo respondré un silenci molt pur al teu voltant.

XI

Ulls meus, ulls qui em viviu goluts damunt del rostre,
per vosaltres la imatge d'Ella, dolça a servà,
és davallada al cor, i llum tant pia hi fa
que ja no hi val l'or d'aquest sol qui és gloria vostra.

Còm la carnal recaña del goig qui amb l'hora fuig
a la bella carn d'Ella us té oberts encara,
si veure-la caduca i fonedica amara
tot pensament d'amor amb metzina d'enuig?

Ulls meus, closos me fóssiu amb porta de tenebra,
i el vostre esguard girat endins de cara al cor,
portant a la fidel imatge qui no mor,
i a l'adoració qui la ciny, i la febre,

aquesta coneixença tant viva del sentit,
tant corporal, més ja lliberta de paúra:
la Mort d'aquella bella carn faría pastura
sense que en tremolés la imatge dins el pit.

XII

Ens hem bastit el goig a l'entorn com l'ardida
morada indiferent a l'oblit i al record;
que el Temps no hi entra qui faría nostra vida
folla esquiva del mut llagoteig de la Mort.

Què és al cap i a la fi, llevat de goig i mort
el nostre Fat? No li hem rigut tots dos, Oh Dòna?
No és l'aire on ens movem un voler alt i fort
que ni l'instant hi fuig ni la paraula hi sona?

XIII

Joia, dolça conqueridora,
ja no et resisteix rê de mi!
Ma vida acut tota al diví
clam teu i entorn se t'arremora.

Que tu has dit: — Començ jo fui
i fi seré; el millò és encara,
per sê, en el temps, no en l'urna clara
de l'esperit. — I veig avui,

Joia, dar-se les mans eternes
mos anys, vestits de foll desig:
tu, sonora i drete al mig
la dança rodona governes.

Més, per damunt, sotja la Mort!
(Així l'astor, manyer caçaire,
assetjà, enfilat dalt de l'aire,
de la coloma el vol estort.)

Joia, perquè interrogarías,
si tu mateixa alces el vel?
No és la Mort l'amiga fidel
qui en tot camí et fa companyía,

i ara a la porta del meu pit
ta furtiva sortida espera,
tu qui entres com alta guerrera,
i surts com el lladre de nit?

XIV

Bacio soave, Amor, tua prima prova,
ch'ogni pensier m'hai scosso nella mente:
or tu, da questa muta angoscia ardente,
fammi la pace, e la parola nova.

Poesies de Francesc Pujols

LA FONT DE LES MALALTES

Martorell, vila famosa
pel Noia i el Llobregat,
i també per les fonts fresques
que hi ragen a tot rajar:
i què en dic dels entorns que et volten
com un jardí conreuat,
i de les bones collites
pel segar i pel veremar!
No dic del Pont del Diable
perquè tot el món ho sab,
que ara dic d'una font fresca
que un gran miracle va obrar.
Si n'hi havia tres malaltes,
rès del món les guarirà,
sinó unes aigües molt clares
que un pont les hi mostrarà.
Passant pel Pont del Diable
una font van obirar.
Prop del Llobregat cantava
com un ocell bosquetà;
de tant bon doll que rajava,
el riu respon-li el cantar.
Del mal que elles tres patien
veien el sol entelat,
i de nits la lluna clara
com un niu de fosquetat;
al dematí i al capvespre
tot el cel ennuolat.
Quan miraven a la terra
no feien sinó plorar.
Si arriben a la font clara
se'n posen a reposar
sota un arbre que hi havia
ben florit i ben regat.
La més gran s'es aixecada,
posa el peu al mig del raig:
així que el peu hi posava
veu el cel asserenat.
De tant serè com el veia
tots els mals se li han curat.
Les altres se li agenollen
com si les hagués de curar.
Tot plegat estén els braços,
les hi posa la mà al cap.
Així que el cel es miraven
un espill se'ls va tornar,
que totes tres se van veure
en aquella claretat.
—D'aquesta font que ens curava
bé ens en hem de recordar,
que la Font de les Malaltes
des de avui li ha de quedar.
Martorell, vila famosa,
pel Noia i el Llobregat,
i també per les fonts fresques
que hi ragen a tot rajar.

LA FLOR DE LA GINESTA

Un día, anant de camí,
com érem temps de tardor,
vegí una flò escaducera
que en la erma ginestera
acabava de florir.
Tant de nou me van venir,
que afanyós la vaig flairà
i amb sa aroma em recordà
la gran diada de Corpus,
tant llunyana en el passat,

tant llunayna en l'avenir,
i ara, al temps de la tardor,
tota a dintre d'una flor.

LA SANTETA

Nostre Senyor se'n ve al món
per la vila dóna un tom.
Dirà la missa primera;
hi va la gent matinera,
La diu a l'altar major,
que és tot plè de resplendor.
Quan tocaven a elevar
ell mateix se va aixecar.
El conviden a bateig
i li fan molt gran festeig.
El bateig se va acabar.
—Senyor, no us podem pagar
vostra santa companyia.—
Ja els respón que els ho agraià,
i fins un dò vol donar
al nadó que han batejat.
No és minyó que és minyona:
que Deu la faci ben bona.
—El dò que jo li vull dar
més endavant el sabrà.—
L'endemà, de matinada
tota fresca de rosada
Nostre Senyò ha anat passant;
els camps anava sembrant.
No sembrava pas llavors,
sinó que sembrava flors.
Erem dematí d'Abril,
que cada gota en val mil.
el sol toca a tot arreu.
Nostre Senyò es mira el cel,
com l'ocell se sol mirar
la branca a on vol pujar.
Quan l'infanteta ho ha vist,
ja li fa un posat tot trist;
que ella no se'n aconsola,
d'haver-se de quedar sola.
Bon Jesús s'hi ha acostat
i ella li ha fet l'amistat.
Nostre Senyor
cull una flor,
cull una rosa
molt olorosa.
On l'ha tirat?
Qui l'ha tomat?
Una nineta
que juga, juga
dalt del terrat.
Quan la tomava
se la posava
damunt del pit.
Jesús li ha dit:
—Jo te l'he dat:
tu l'has tomat,
nina, nineta;
i a dintre el cor
ja t'ha arrelat.—

Nina se'n corre
se'n corre abaix:
troba a sa mare
que fa el dinar.
—Mare, la mare:
guaiteu què tinc:
rosa florida
de Jesucrist.
Jo vull ser santa,

santa de Deu,
i em faré monja
si vos voleu. —
Quan això deia,
quan això diu:
—Filla, la filla:
ja sabs què has dit?
Nostre Senyor
que ell te'n perdó.
Si vols ser monja
siga'n de grat;
però no diguis
que flor t'ha dat
Nostre Senyor
que dir tal cosa
diu que és pecat.
La nina plora,
plora i sospira,
que ella ho ha vist
i encara ho mira.
—Nostre Senyor
tira una flor:
jo l'he tomat
des del terrat. —
Amb tals paraules,
pom de flors cau:
un pom de roses
amb un llaç blau.
Vos, Jesús, les hi collíeu;
Vos, Maria, les lligau:
no són roses de la terra,
que són roses del cel blau.

—Filla meva del meu cor:
de la mort en aquella hora,
Nostre Senyor et voldrà al Cel.
Tú ets la santa
i jo soc la pecadora. —

Toquen dotze hores
al mig del món:
com són dotze hores
cau un bon sol.
«Ave Maria,
sens pecat sou;
plena de gracia,
i el Senyor amb Vós.
Beneit el fruit
del vostre ventre.
Amén, Jesús.»
El pare torna,
torna a dinar:
vé de la vinya,
de treballar.
Tant bon punt entra
veu gran claror:
—Pare, soc jo.
—Filla, la filla;
fesme un petó. —

Quan se l'asenta a la falda
veu que porta un pom de flors:
no més veient com el porta
son pare li veu el cor.
Flors com aquestes no es cullen,
que les cull Nostre Senyor.
I volen tot de flors
per les amples clarors
d'aquell migdia.

Tothom surt al carrer:
—I ara què hi deu haver,
que tot florí?

Una nina s'ha fet santa:
prou que ho canta
la campana boi tocant.
Tota la gent la va a veure

que ho vol creure.
Sense veure-ho ja ho creuràn
i les mates floriràn.

Petita com era
la santa, santeta,
que be li esqueia
a aquella careta
la tendra mirada
de la il-luminada!

O quina claror,
aquella hermosor
tant innocent!

Dematí, que clarejava,
la santeta ja es llevava,
—Mare, veniu-me a vestí,
que ja som al dematí.—
Quan sa mare la vestia
pregà a la Verge Maria:
Mare de Deu del Roser,
feu-me fer les coses bé,
que jo sola no en sabria.
I, quan torni aquí a la nit,
vos trobi al capçal del llit,
que el vostre perdó voldria.—

Quan Nostre Senyor era xic,
sa mare el llevava,
sa mare el llevava.
Quan Nostre Senyor era xic,
sa mare el llevava
de bon dematí.

Quan el dia despuntava,
ella l'anava a despertar:
amb el bes que li donava,
Jesús ho veia tot clar.

Tots els homes de la terra
volen aquest gran consol:
si la mare no els desperta
no poden pas veure el sol.
Santa, santa, la santeta,
tota sola ha esmorzat:
ja se'n va cap a costura
cap a fer puntes se'n va,
que les puntes que ella faci
per la Verge les farà:
el vestit de seda blava
de blancò enribeterà:
la festa major vinenta
la Verge l'estrenarà.
Quan ella se'n va a costura,
a l'església vol entrar.
—Senyora de cels i terra,
jo me'n vaig a treballar:
si aquesta punta us agrada,
per Vos la vull acabar.—
Verge i Mare se la mira
i li diu que molt bé està.
—Es una punta molt bona
i tu la sabs treballar.—
Quan ella surt de costura,
a l'església torna a entrar.
—La punta que jo us he feta
vos la voldria emprovar.—
Verge i mare molt contenta
d'aquest present que li fa.
Mentre ella li emprova,
veu que no li bastarà.
—Demà l'haig d'acabar tota
i tot el vol vos darà.—
Així que deia tal cosa,
la punta ja es va acabar.
Si és blanca la que ella feia,

més blanca la que ara es fa.
La festa major ja arriba:
la Verge du el vestit nou.
Mentre que l'ofici deien,
la santeta fa oració.
De la oració que ella feia,
aixecaba els ulls al Cel.
Tant bon punt al Cel mirava,
te'n veu la Mare de Deu.
Desde l'altar li somreia,
i ella tota s'enrogeix.
—Volíem plantar un jardí
a la vora de la font:
santa, santa, la santeta,
tu n'has donat les llevors.

—Les llevors que jo us donava
totes són plenes de flors:
ho dic perquè les he vistes
a l'hort de Nostre Senyor.—
El dia que el jardí brota
a tot arreu toca el sol:
la santeta ja el va a veure:
hi collia un ram de flors.

Quan s'entorna cap a casa,
passa pel mig del camí:
tira les flors Cel enlaire,
que les toma Jesucrist.

Tant bon punt arriba al poble,
sent que tocaven a albat:
si pregunta per la casa,
li senyalen carrè avall.
Així que arriba a la casa,
l'albat mateix l'ha cridat:
puja cap a dalt a veure'l:
tot el quarto emblanquinat.
L'albat li diu que volia
una flor per entrà al Cel.
Si li dóna una poncella,
l'albat l'obria amb un bes:
quan la poncella és oberta
l'albat se'n pujava al Cel.

La santa es va fent grandeta
i pateix d'enyorament.
—Mare, deixeu-me fer monja
que Jesús és al convent.—
Els àngels li tallen l'hàbit;
li cus la Mare de Deu.
A la tarde es passejava
per les hortes del convent.
Les monges, que se la miren,
no se'n saben avenir,
una santa tant santesà,
amb un cor tant ben florit.
—Els diumenges a la tarda
me ve a veure el meu germà:
el germà que a mi em ve a veure
tots els cors l'han d'estimar.—

Quan ella fa tals raons,
Jesucrist li responia:
—No tinc altre pensament
que la germaneta xica.

El dia de Sant Miquel
la brena se'n puja al cel.
Els raïms ja són collits
i els cups ja s'han sobreixits.
Si el baillet se queda sol
llaurava els camps per la sembra:
de tant malalt com està,
a cada punt s'ha d'asseure.
—Sant Miquel, vos que sou sant,

si em voleu baixar la brena,
que a la casa on m'estic
diu que aviat se fa vespre:
no em doneu pas brena, no,
ni m'aconsigo la feina.—
La santeta ho ha sentit
des de dalt de la finestra:
ja li'n tira un pom de flors
que és un pom de roses veres.
El baillet les ha collit.
—Roses, com podeu ser fresques,
com podeu fer tanta olor,
si és tant lluny la primavera?
—Tant com elles fan olor,
tu també tindràs la brena.
Escampe-les davant teu
a sobre el camps que llauraves.—
Tan bon punt les ha escampat,
se'n veu la taula parada:
una cadira al costat
i també un cobert de plata;
un menjar ben amanit:
Deu ens conservi la gana.

—Del vintinou de Setembre
sempre me'n recordaré,
que demanava la brena
i me la porten del Cel.

Cada any per aquesta diada
vaig a Missa a Sant Miquel:
Quan la mort m'hagi vinguda
la vull oir des del Cel.

La santeta sempre reia
en la blancor del convent:
li agrada escombrar la casa
i espolsar-ne el parament;
també li agrada regar-la,
que és el millò endreçament.
Les aigües amb què regava
les treu del pou del convent
com ho pot fer la santeta
amb els pocs anys que ella té
Els càntirs pesen més que ella:
jo estic que l'ajuda el Cel;
Un dia l'anava a veure
quan pouava aigua del pou:
els càntirs puguen i baixen,
puguen i baixen tots sols.

Nostre Senyor es guaita el món.
La seva Mare li deia:
—Si la fessis pujà al Cel
me faries molt contenta:
la tindriem aquí aprop,
que ella és molt endreçadeta.—
Jesucrist li ha respost:
—Mare, si vos ho volíeu,
jo la faria pujar,
que al vostre aprop la tindrieu.
Però si jo la fes pujar,
el món ne tindria enyora,
que, si no hi hagués cors així,
molt trista la vida fóra.
—Aï, fill meu! Deixa-li estar;
jo t'ho dic perquè l'estimo.
Si convé que sigui al món,
és cosa que no cal dir-ho.
—Vos l'estimeu, Mare meva,
i també l'estimo jo.
No més vull que, fent-se gran,
no se li perdi aquell cor,
aquell cor que jo voldria
posar-lo adintre del meu.
Mare meva: conduiu-la,
vos que sou el seu estel.

EL LLEO

Era una noia molt pobra que anava pel món demanant caritat. Va arribar a una casa de pagès i els va dir si la volien llogar, i l'amo la va llogar per guardar bous.

La noia se'n va anar cap a les prades, i un dia que hi era, va sentir uns grossos gemecs com si fossin de persona.

Ella que se'n va cap a l'indret on sortien i troba un lleó ajegut a terra que era el qui els donava.

Podeu contar quina por va agafar! mes el lleó se la mirava amb uns ulls tant compassius que semblava cridar-la, i ella s'hi va anar acostant, acostant, fins que va veure que tenia una grossa punxa clavada en un peu. Ella que li arrenca i amb el devantal i herbes li curà la ferida i li embolicà; el lleó tot content se va alçar i de la manera com podia li va donar les gracies.

La noia tota contenta se'n va anar cap a les prades on pasturaven els bous, mes no n'hi trobà cap. Busca d'aquí, busca d'allà, en cap manera va trobar-los.

Tota plorosa se'n va anar cap a casa seva i el seu amo la va renyar molt, com que fins va pegar-li, i li va dir:

—Bé; ara guardaràs els bèns.

La noia se'n va anar amb el remadet i cada dia els anava a pasturar al bosc.

Al cap de l'any, punt per punt, que havia trobat el lleó, va tornar a sentir uns grossos gemecs com si fossin de persona. Ella que se'n va cap a l'indret d'on eixien i trobà al mateix lleó ajegut a terra amb una grossa ferida a la cama.

Allavores ja no tingué tanta por i se n'hi anà tot depressa, li curà la ferida, li lligà amb el devantal i el lleó li mostrà a la seva manera el seu agraiment.

Ella que se'n tornà cap al remat, més ja no trobà cap bè; busca d'aquí, busca d'allà, en cap manera va trobar-los.

Tota desesperada se'n va anar cap a casa seva, on l'amo la renyà molt i fins va pegar-li.

—Bé; li va dir; d'aquí endavant guardaràs els porcs.

La noia a l'endemà s'endugué els porcs cap a les alzineres, i cada dia els hi duia, i els porcs s'engreixaven d'allò més.

Heus-aquí que al cap d'un altre any, punt per punt, sent uns gemecs com si fossin de

persona; ella que hi corre i veu el mateix lleó tot malmés, atravesat per tots costats, que no es podia moure.

S'hi va acostar, i amb molta pena i treball va curar-li totes les ferides, una per una, i quan estigué llesta, el lleó li donà les gracies i li demanà que es quedés amb ella; mes la noia va agafar por i li digué que no.

Se'n va anar cap allí on tenia els porcs i ja no n'hi va trobar cap.

Podeu contar el seu desesper! se va posar a plorar, i no gosant entornar-se'n a casa seva, se'n va anar bosc endins, bosc endins, fins que se li feu fosc.

Tota espantada, es va enfilegar a dalt d'un arbre, i al cap d'una estona sentí passos i vegé un jove formosíssim que anava cap allí on era. I quan hi fou aprop, alçà una roca i es ficà dintre d'ella.

La noia va pensar: «no et mouràs d'aquí fins que sabràs qui és i el veuràs sortir».

Espera que espera, al endemà, a l'últim es va alçar la roca i de dintre va eixir un lleó.

Quan aqueix fou fora, la noia que baixà de dalt de l'arbre, alçà la roca, es fica a dins i veu una casa molt bonica. Ella que l'escombria i neteja, l'arregla tota, troba una cuina amb molt bones viandes, s'hi fa dinar i se'n va altra volta cap a dalt de l'arbre.

A l'arribar el vespre, veu el mateix jove que arriba, alçà la roca, i es fica a dintre.

Al endemà al matí surt el lleó, i tot era mirar por tots costats, mes no va veure a ningú i se'n va anar.

La noia baixà de l'arbre i feu el mateix del dia abans, i això durà tres dies i la noia li arreglava i li endreçava tot. Al últim, al cap dels tres dies la noia es va determinar de saber el que allò era, i a la nit, quan vingué el jove, ella que baixa de l'arbre i li pregunta qui és.

El jove ne va estar tot content i li va dir que ja es pensava que era ella qui cada dia li arreglava tot i li endreçava la casa, mes que mai la veia enlloc. Que ell era un príncep al qual un gegant molt poderós havia encantat, prometent-li sols de nit tornar-se home, i tenint-lo de dia subjecte amb forma de lleó, que era el qui ella havia curat, i que aquell gegant era qui li havia ro-

bat els bous, els bèns i els porcs, cada una de les tres vegades, enutjat perquè havia fet allò.

La noia que li diu:

—Com ho podem fer per desencantar-te?

I ell que li tornà de resposta, que era molt difícil, que sols podia conseguir-se tenint una trena de cabells d'una filla d'un rei, filant-la i després teixint-ne un vestit pel gegant, que habitava allí dalt d'aquella muntanya tant i tant alta.

La noia que li diu:

—Bé, ja me n'aniré a la ciutat del rei fins que la seva filla em llogui per criada.

Tots dos se despediren, i ella que se'n va a la ciutat del rei i comença de cridar:

—Quí em vol llogar per minyona? Quí em vol llogar per minyona?

Mes no es volgué llogar amb ningú fins que hi anà una cambrera de la princesa.

Li va preguntar què sabia fer, i la noia li va dir, que poca cosa.

—Doncs et llogarem per fregar a terra.

Se'n anaren cap al palau, i ella que va portar-se molt bé, sempre ben llesta i ben neta i endreçada. Tots els del palau l'alabaven, i heus-aquí que arribà a oïdes de la filla del rei, i aquesta la cridà prop seu i un dia se va fer pentinar per ella.

I tenia una cabellera molt formosa i llarga, i la noia ho feu molt bé, i al cap d'uns quants dies de pentinar-la, ella que li diu, que es tindria de deixar tallar una trena.

La filla del rei li digué que no, mes ella va perfidejar molt i molt i li va demanar per quina cosa se la deixaria tallar i la filla del rei li va dir:

—Per rès, sols per casar-me amb un príncep ben *guapo*.

La noia que li diu que li deixi tallar la trena que ella farà que es casi amb un príncep; ja que encara que estimava molt el jove, pensà que mai s'hi podria casar per ésser tant pobra.

La filla del rei es deixà tallar la trena, i la noia la desfà, cabell per cabell, la fila i en fa un vestit que ni pas de seda de tant fi i llustrós, i la porta al jove.

Aquest, tot content, li diu que la porti al gegant, mes que un troç lluny, abans de ser-hi, cridí que li porta un vestit de cabells d'una princesa, o si no la mataria.

La noia que se'n va, puja muntanya amunt, i quan és gairebé a dalt, li surt el gegant, qui la volia matar; mes ella li diu que li porta el vestit i la deixa passar fins al seu castell.

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambra dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunchs

S'emprova el vestit, mes aquest li era una mica curt i no va voler-lo; la noia se'n tornà tota desesperada cap al palau del rei.

I a l'endemà, quan pentinava a la princesa, li demanà que li deixés tallar un altra trena. La filla del rei li va dir que no, mes tant i tant perfidiejà la noia, que li va dir que sí, però que era amb condició de casar-se amb un príncep.

La noia li va dir que ja ho miraria, i tota contenta se posà a destriar els cabells d'un a un i a filar-los, i quan n'estigué llista, allargà el vestit del gegant i va portar-li.

El gegant va emprovar-se'l, i veient que li venia bé, ne va estar content. La noia que li diu que en preu ne vol el desencantament del jove.

El gegant primer li va dir que no, mes per fi va accedir-hi, dient-li que per fer-ho, ella mateixa tenia de matar al lleó, trinxant-lo ben bé, i ben menut, cremar-lo i llençar les cendres a l'aigua, i d'aqueixa ne sortiria salvat el jove.

La noia se'n va anar plorant perquè tenia por que el gegant no l'hagués enganyada i no servís allò més que per matar al jove.

Ho va dir a n'aquest, i aquest li va dir que ho fes, i ella que agafà un ganivet, i al matí, quan el jove tornava a ser lleó, el matà, el trinxà ben bé, el cremà i tirà les cendres a l'aigua, i així que ho anava fent, n'anava sortint la figura del príncep formós i jove que dava goig de veure.

El jove n'estava tot content i diu a la noia que s'hi vol casar, mes la noia li contesta tota trista que no pot ser, perquè té de

complir la paraula que havia donat a la princesa, que en preu de ses trenes faria que es casés amb un príncep.

Llavores ell que li diu:

—Si és la princesa, deixa-ho córrer; vine amb mi.

Els dos que se'n van cap al palau del rei i quan hi són i els reis i la princesa veuen al jove, n'estigueren tots contents perquè era el seu fill i germà, que un gegant feia molt de temps que havia encantat i no sabien on era.

I com el príncep i la princesa eren germans, ell que diu a la noia:

—Veus com no m'hi puc casar?

Demanà llicència als pares que el deixessin casar amb aquella noia que l'havia salvat, i tothom ne tingué grossa alegria i se en feren unes grans festes, i ella en fou princesa i després reina, que ben bé s'ho mereixia.

F. MASPONS I LABROS

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglèsell.
Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

ASSAIG

Al parlar d'una categoria d'obres teatrals amb un sér moral (*) diem que la moral en elles consistia en una afirmació que l'acció mateixa anava traçant sobre l'horitzó lluminós de les idees; no res de sermó ni de tesi ni de controversia entre els personatges, sinó senzillament un resultat, nascut, si s'escau, de l'acció menys presumida de tesi, entre personatges que no tenen cap ideologia premeditada.

I ara penso que l'ànima de l'obra de teatre, en general, el seu secret, és potser això mateix: un resultat.

Vull dir que llegint o espectant amb voluntat crítica obres de teatre reconegudes excel·lents, tindrem de confessar que la seva valua no la trobem pas en cada escena, en cada boldró d'idees, sinó en un art que participa de la química, de l'estrategia, de l'arquitectura, consistint en combinar els moments de l'acció, de manera a produir aquell resultat. Diríem que en el teatre les

coses no valen cada una per ço que és sinó pel lloc que ocupa envist les altres que formen el conjunt.

Fins em penso haver vist en algunes obres de teatre d'autors que en altre lloc eren homes d'idees o poetes, adaptar aquests autors una mena de tant me fà de les idees, i esmenar-se en forjar les escenes amb certa matosseria, alleugerir-se, en fi, de les seves

fines qualitats de poetes i de ideòlegs per esdevenir ells mateixos poble i acció.

Mirem un *Faust*, un *Guillem Tell*, un *Hamlet*, un *Animés solitaries*. Em crec no flastomar dient que m'apar que no cal ser un primer poeta, ni un primer ideòleg, per crear-ne separatament cada personatge, per fer-los dir ço que diuen entre ells. Aquella fàcil eloqüència popular de prou passatges del *Tell*, aquelles quatre frases de diàleg que en el *Faust* constitueixen les escenes més emocionants, aquella ideologia que el autor d'*Animés solitaries* fa parlar per boca del marit i del pintor en les seves disputes, ideologia de *penya*, no pas gaire fonda, que no deixa rastre ideològic nou... gairebé ens veuríem amb cor d'escriure-les, escenes semblants, treien-t'ho de la disputa amb el nostre amic o de ço que hem vist al passeig, o anit al aplec de poble, o no més parant-nos en el que copçarem al carrer o al jardí del veí. Però, de ço que ja no seríem gosats, de col·locar cada escena tant al seu lloc i combinada amb les demés, i de posar les porcions de maror i de calma amb tant bona mida, i de fer valder l'un personatge amb l'altre, de manera que en nasqués l'espurna meravellosa, el secret de vida: aquell resultat.

Encara hi ha bell troç del filosof, del poeta i fins del literat, així en gros, a l'autor de teatre, perquè així com en l'obra del poeta, amb la paraula, amb el seu ressó i forma, ja hi và l'ànima, i en l'obra filosòfica cada fragment ja és com saturació de idees, en el teatre no.

No seria un secret capdal de l'art del teatre trobar la situació, com en la poesia trobar la paraula?

En l'obra de teatre ens desil·lusionariem sovint, fins en obres de fama, si volguéssim en detall esbrinar la fondaria dels conceptes, la seva força psicològica. No vol dir que en certs drames no hi hagi una relació molt discreta, i endevinada entre el que passa i el que es diu, que costaria coneixe-hi la *brocha gorda*; obres en que el joc es dissimula. Tal *La Vierge folle* de l'Henri Bataille on hi ha una endevinació carnal de la psicologia d'alguns personatges que fà que, a estones, del diàleg més senzill ens en vingui una

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, zigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

(*) Vegin-se en els nombres de juliol de CATALUNYA, els articles: *De teatre*, *Corolari* i *Postdata*.

esgarrifança a la pell, per tant que entre el que passa a les taules i el que deu passar per les ànimes dels personatges hi existeix una fusió gairebé de realitat i el diàleg n'és com la música emocionant que ens ho fa endevinar.

Però el cert és que sense la nigromància, sense l'art del resultat, amb la sola intuïció psicològica, Bataille no hauria passat de ser un fi novel·lista.

L'ànima del teatre seria, doncs: resultat.

I el dò d'autor de teatre, un dò apart com ho és el del poeta. Poeta i dramaturg, pensador i dramaturg podran trobar-se aplegats en un home de vegades, però l'un mai no serà l'altre.

Això em venia al pensament, aquí, apartat de teatres, escoltant a ulls clucs la remor de la meua ànima, no sé si prou enraonada per que expressi alguna cosa de preu.

JOSEP LLEONART

De la Premsa

Espanya davant la Guerra Europea

I

Causas de la guerra.-La neutralitat d'Espanya

A l'esclatar aquesta guerra, la més terrible que hauràn vist els homes, la gent va preguntar-se: qui en té la culpa de la guerra? I tothom, seguint les seves simpaties, donava resposta a la pregunta culpant a «l'altre», a l'enemic, a l'antipàtic, al que voldrien que perdés, de ser el culpable de l'horrible conflagració.

Jo crec que d'aquesta guerra no en té ningú la culpa: hi ha realitats més fortes que la voluntat dels homes i dels pobles i aquestes realitats feien la guerra inevitable.

La formidable creixença de Rússia era una amenaça, cada dia major, per a Alemanya. En l'any 1916, Rússia hauria tingut un exèrcit permanent doble de l'exèrcit alemany. En 1917 haria tingut acabada la seva xarxa de ferrocarrils estratègics i amb ella la seva movilització hauria sigut tan ràpida com l'alemanya. Avui, per a Alemanya, una guerra és de resultat dubtós; dintre dos anys, la seva derrota era fatal. I, somniar amb una intel·ligència entre Alemanya i Rússia, és viure a la lluna; el món germànic i el món eslau tenien que topar forçosament. La destrucció de Polònia, suprimint l'Estat-tap entre germans i russos, havia preparat l'actual conflagració.

Anglaterra, tampoc podia mirar, indiferent, la portentosa creixença d'Alemanya. Els productes alemanys, disputaven, amb aventatge, el mercat del món als productes britànics. Alemanya tenia que protegir amb els barcos de guerra, els seus barcos mercants, i el desenrotlle de la marina de guerra alemanya era una amenaça de mort per a Anglaterra, car, el dia que perdés la supremàcia del mar, Anglaterra moriria fatalment.

El que un illot petit i pobre governi el món, és cosa extraordinària que sols ha pogut mantenir Anglaterra impedint que a

Europa existís una gran potencia que pogués disputar-li la supremàcia del mar. Per viure Anglaterra ha de tenir per territori tots els mars del món. Es per això que la política anglesa, des de fa segles, és la de anar atuint, successivament, a la potencia europea més forta... aprofitant el concurs de les altres potencies, les que foren les seves enemigues d'ahir i les que ho seràn demà. Per la mateixa raó que Anglaterra combaté i feu combatre a Espanya i després també combaté i feu combatre a França, avui combat i fa combatre a Alemanya.

Es una política que la realitat li imposa com a condició de la seva vida, i no'n pot seguir cap altra.

Si, com a resultat d'aquesta guerra, en sortís Rússia molt enfortida i passés an ella la supremàcia continental que fins ara tenia Alemanya, Anglaterra, a no trigar gaire, se entendria amb els seus enemics d'avui per quebrantar a Rússia. Si la «triple entente» obté la victòria, Anglaterra impedirà que Rússia n'aprofiti gaire, i, si Rússia exigís com a premi la llibertat dels Estrets per donar-li sortida al Mediterrani, Anglaterra no ho consentiria de cap manera.

En l'organització actual del món, de vegades les guerres són inevitables, i qui no ataca a temps, és atacat quan no pot defensar-se. Ara, es presentava una d'aquestes circumstancies, i tot el pacifisme tradicional de Guillèm II i de l'actual Govern anglès, no ha pogut rès contra els fets: els fets demanaven la guerra i la guerra ha vingut fatalment, inexorablement, sense que ningú pogués evitar-la.

Inevitable la guerra; fatal com era que aquesta prengués, per l'argument de les potencies, caràcters de conflagració general, com cap ne registri la història, és evident que han ocorregut dos fets, des del primer moment, que no podien sospitar-se, que han millorat considerablement la posició de l'agrupament de la Triple Entente.

Són aquests dos fets l'actitut presa per Bèlgica i per Itàlia.

Ningú podia sospitar que Bèlgica, al ser

invasada pels exèrcits alemanys, els plantés cara. Semblava evident que Bèlgica es limitaria a protestar davant de les potencies signataries del tractat de Londres, de la violació del principi de la neutralitat que en dit tractat s'estableix, però que no es llençaria a una aventura guerrera, a la qual rès l'obligava, en la que rès hi pot guanyar, i ho pot perdre tot, fins la seva existencia, i que, des del primer moment, ha portat com a conseqüència el que el seu territori sigui el camp on se desenrotlla aquesta lluita formidable, amb tot el seguit de ruïnes i desolacions que això li porta. El Govern de Bèlgica ha fet a França un favor que mai podrà pagar-li, però ha arruïnat al seu país oferint-lo com a camp de devastació en una lluita en que rès li anava ni li venia, i ha compromès, pel cas d'una victòria d'Alemanya, la seva mateixa existencia com a nació.

El gest de Bèlgica és d'una immensa gallardia, però els seus governants han contret una responsabilitat que, passada que sigui la lluita, el seu poble no els podrà perdonar mai.

Jo estic ben convençut de que ni Alemanya ni França sospitaven que Itàlia pogués pendre l'actitut que ha prè davant la present conflagració. Coneguda de tots era la antipatia del poble Italià per l'Austria que els reté Trieste; més, sabíem tots que Itàlia estava lligada a Alemanya i Austria per que el seu interès és substancialment contrari a l'interès de França. Trieste, per a Itàlia, és un sentiment i un desig i una enyorança, mes el Mediterrani és tota la política exterior i tot el pervindre d'Itàlia. I la supremàcia del Mediterrani l'ha de disputar Itàlia a França! Mentres França tingui Còrcega i Tunis i Alger, mai Itàlia serà una gran potencia. Si avui França triomfa, en el Mediterrani i sols en el Mediterrani, hi pot trobar una compensació proporcionada al seu sacrifici... i aquesta compensació ha de ser, forçosament, a costes d'Itàlia, ja que Anglaterra no permetria que fos a costes d'Espanya.

Jo estic segur que Alemanya, al comptar amb la fidelitat d'Itàlia, tenia molt poc en compte els serveis constants que li ha fet, tant en l'ordre financer, com en l'ordre polític; que no comptava amb l'agraïment per haver-la sostinguda, durant la crisi balkànica, contra Grecia, contra França... i contra la mateixa Austria; Alemanya devia comptar, principalment, en que en els governants d'Itàlia hi persistiria el convenciment, base de tota la seva política exterior des de fa trenta anys, de que sols a costa de França pot assolir el seu ideal de l'hegemonia mediterrània.

Els càlculs d'Alemanya, inspirats en un elemental bon sentit, li han fallat per complet, i ha vist créixer el número dels seus enemics i minvar el dels seus aliats. Políticament, ha sigut vençuda abans de començar la guerra. La tasca dels seus exèrcits

és superior a lo que podria pensar al llençar-se a la lluita.

Espanya, davant del conflicte, s'es declara neutral.

Espanya no ha mobilitzat el seu exèrcit i els seus representants diplomàtics han rebut, indistintament, l'encàrrec de vetllar pels interessos econòmics de les potències en lluita.

Aquesta neutralitat espanyola la miren uns, que són l'immensa majoria, com una immensa fortuna per a Espanya, i en l'espectacle de l'Espanya en pau, en mig de la Europa en guerra, hi veuen la seguretat, que la riquesa espanyola creixerà com l'escuma, que conqueriran el mercat del món, que ens enriqueix amb la ruina dels altres. Si fins el ministre d'Estat ha dit que Espanya podria exportar «material elèctric» a Anglaterra, aquest material elèctric que importaven d'Alemanya i que avui comença a escassejar de tal manera que els electricistes de Barcelona busquen el medi d'importar-lo dels Estats Units... o d'Anglaterra! Me sembla que, cada dia que passi, anirà esvaint alguna d'aquestes il·lusions de riquesa que, pel fet de la nostra neutralitat, ens havia de dur la guerra europea.

Altres miren la neutralitat espanyola com un símptoma d'impotència definitiva de la raça i com un erro insensat dels nostres governs que, de mantenir-se, privarà a Espanya de participar en el repartiment de les despulles del vençut. Segons aquests, hauríem de pendre part en la lluita al costat... del qui hagi de guanyar. Segons els més, al costat de França, encara que els que això diuen no acaben de precisar lo que ens donaria la França victoriosa. Segons els menys, hauríem d'anar al costat d'Alemanya que, victoriosa, ens donaria Portugal i Gibraltar i el Rosselló.

Jo no crec en les benaventurances de la neutralitat. Joestic conforme en que el restar neutrals en un moment en que estan en lluita tots els pobles que tenen un ideal nacional, vol dir que nosaltres no el tenim: que

els espanyols no desitgem rès, que no tenim, col·lectivament, ni odis, ni amors, ni despit, ni esperances. I això serà trist, serà vergonyós, serà lo que es vulgui... però és una immensa veritat davant la que devèm acotar el cap.

Se va a una guerra per a reconquerir lo perdut... i Espanya no enyora ni desitja lo perdut! Se va a la guerra per assolir un gran ideal nacional, sentit per tots, volgut per tots, en holocauste del qual se cremen les discordies i es refà l'unitat espiritual de tot un poble... i Espanya no té cap ideal nacional que ens uneixi a tots, sinó alguns pseudo-ideals de colla, capaços, únicament, de portar una guerra civil!

Aquesta és la realitat, la trista i vergonyosa realitat, i, davant d'ella, què pot ser Espanya, sinó país neutral, és a dir, país indiferent, país insensible, país passiu, en en aquesta lluita entre els pobles vius d'Europa?

Per pendre part en una guerra, se necessita un exèrcit preparat per a la guerra, i sols un desconeixement absolut de les condicions en que es fa la guerra moderna i de la situació en que els governs d'Espanya tenen a l'exèrcit espanyol, pot fer pensar an algú que Espanya pugui ser decorosament potència bel·ligerant. Prenent part a la guerra, en una guerra que no és colonial, ni defensiva; una guerra en que el pintoresc i lo enginyós desapareix per a que imperi la tècnica i l'organització metòdica, Espanya faria un paper vergonyós. No forem un concurs per a ningú: forem una nosa.

Hem de ser neutrals en la guerra, perque no podem ser altra cosa.

Podrem mantenir-la la nostra neutralitat?

Si el conflicte, contra el que es pot preveure avui, arribés al Mediterrani, fóra molt difícil que no ens toqués alguna espurna. Es més que probable que la nostra neutralitat no sigués respectada. I, si aquest cas arriba, jo desitjo que no tinguem la tentació d'imitar a Bèlgica. A l'impuls d'un ideal,

poden fer-se tots els sacrificis: quan l'ideal no hi és (i aquesta és la vergonyosa realitat), una resistència inútil és quelcom més que una fanfarronada quixotesca: és quasi un crim de lesa-patria.

II

El Conflicte Econòmic

Al anunciar-se, amenaçadora, la guerra europea, la immensíssima majoria dels espanyols varen preparar-se a ser mers espectadors, curiosos i amatents, de la immensa tragedia que en l'escenari d'Europa s'anava a desenrotllar.

La concepció general, quasi unànim, era aquesta: tota l'Europa central i occidental convertida en immens camps de sport on s'anés a jugar el campionat polític del món; les potències en lluita, formant els «teams» formidables d'aquest match gegantí; els espanyols, assentats en una graderia perfectament resguardada del sol i de la pols, contemplant-ho còmodament, acompanyant amb la seva simpatia a algú dels jugadors, coronant amb aplaudiments o invectives les seves gestes.

I aquesta concepció simplista, infantil, d'ex-voto d'ermita rural, va ser, de primer moment, la del poble espanyol, i, el que és més trist, del Govern d'Espanya!

De mica en mica, aquesta concepció s'es anada rectificant. Les batalles no vingueren amb la prestesa amb que s'esperaven, i en les columnes dels diaris, resseguides amb mirada febril, buscant-hi en va la notícia del combat de la vetlla, hi començaren a aparèixer les noves de les primeres manifestacions de repercussió econòmica que'l conflicte europeu plantejava a casa nostra: el carbó que s'apuja, la fàbrica que's tanca, el vapor que s'amorra, el blat que escasseja, els articles que s'encareixen.

Començaren alguns a pendre esment de que'ls espanyols no erem uns simples espec-

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega
Tela

Ptes. 35
45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega
Tela

Ptes 45
» 50

tador del tràgic espectacle de la Europa en guerra. Els més, ho atribuiren tot a la codícia de l'acaparador, a l'egoisme del fabricant, que, capritxosament, volia treure partit de circumstàncies ben externes a nosaltres.

El Govern, sorprès per aquestes repercussions imprevisibles... per ell, va tossir fort, va declarar, solemnement, que no hi havia cap motiu per alarmar-se, que Espanya era un país neutral i, naturalment, essent neutrals què hi teníem que veure amb les repercussions econòmiques de la guerra que feien «d'altres»?

Vingué, a la Borsa de Barcelona el pànic del dia 27 de juliol, el mateix pànic que el dia 25 s'apoderà de totes les Borses vives del món; vingué el tancament imposat pels corredors, igual al tancament decretat pel Govern en totes les Borses vives del món: vingué la suspensió de les liquidacions de fi de mes a imatge i semblança de lo fet en totes les borses vives del món. El Govern somrigué magestàticament: La Borsa de Barcelona era una Borsa de nyigui-nyogui que no podia resistir el més lleuger contratemps! Vegin els catalans la Borsa de Madrid, la Borsa oficial de Madrid, que's manté ferma, que no tanca, que no's ressent de lo que passa a Europa... perquè no té res que veure amb lo que passa en el món bursàtil internacional!

Les companyies estrangeres que exploten les principals mines espanyoles, acudiren, amparades pels seus respectius embaixadors al Govern d'Espanya, exposant la situació que'ls creava el conflicte europeu, que podia obligar-les a suspendre els treballs i a llençar al carrer a milers de treballadors. El Govern d'Espanya, s'afanyà a complaure-les: eren negocis de bel-ligerants que tenien dret a patir del conflicte internacional!

El Govern espanyol s'es adonat del problema de les subsistències, perquè aquest problema té precedents a Espanya, i ha pensat en els remeis que s'han empleat mil voltes en anys de mala cullita. Estàn bé aquests remeis, però no són tots els remeis que's necessiten perquè, lo que ara passa, és quelcom més greu que una mala cullita.

Davant del gran problema de la interrupció de la vida econòmica del país, el Govern no ha pensat res... perquè no creu que, essent neutrals! pugui venir aquest conflicte. Admet tant sols la possibilitat d'alguna reducció de treball i, per això, ja té pensat el gran remei: fer algunes obres públiques amb lo que, en forma de jornals, se dongui la sopa conventual als sense feina. Es un remei aquest, és un petit remei, empleat mil voltes, en la vida normal d'Espanya, fins per mesquines finalitats electorals, però no és tot el remei, ni sisquera el començament del remei, que les actuals circumstàncies exigeixen.

I és que el Govern d'Espanya, com l'im-

mena majoria del poble espanyol, a això de la neutralitat li atribueix una transcendència i una eficàcia ben superiors a les que la realitat li dona.

Avui en el món hi ha dues menes de conflagracions. Una, la lluita armada, la que ha posat en peu de guerra a una dotzena de milions d'homes; l'altra, el conflicte econòmic, que afecta a tot el món civilitzat, que afecta a centenars de milions d'habitants del planeta.

La primera no té d'especial més que la seva magnitud. La segona, és una cosa nova, una cosa que no s'havia vist mai al món.

En els últims anys, la vida econòmica mundial ha tingut una transformació completa, per l'immensa intensificació de l'intercanvi. S'es establert una màquina complicadíssima i subtil per a facilitar el moviment del diner i les transaccions de tots els productes, i, a base del normal funcionament d'aquesta màquina, s'es organitzada tota la vida econòmica del món civilitzat.

Avui, aquesta màquina s'es espatllada i funciona malament i, a troços, no funciona de cap manera. Això planteja una immensitat de problemes a tot el món i obliga a tots els països a suplir, per instruments que es creen o per instruments que s'havien abandonat per revellits i inútils, els serveis que la gran màquina parada ens prestava.

Tots els pobles civilitzats tenien montada la vida econòmica a base de l'intercanvi dels seus productes amb els dels altres pobles, i les potències en lluita representen molt més de la meitat de l'intercanvi de tot el món. El gran instrument material de l'intercanvi és la navegació, i avui són més els navilis mercants amarrats als ports que no pas els que solquen els mars. L'instrument financer per aquest intercanvi era el crèdit, desenrotllat en mil formes distintes i la expressió externa del qual era la creació, en proporcions immenses, d'uns documents que representaven moneda, que eren presos per tot el món com a moneda: el gran economista Edmond Thery estimava, fa alguns mesos, en més de doscents milers de milions els documents (bitllets de banc, efectes de comerç, valors mobiliaris) que s'han creat de 1902 a 1912, mentres que l'or (en que són canviabls tots aquests documents que representen or) ha augmentat en menys de quinze milers de milions. I aquest formidable instrument de crèdit, se veu avui seriament malparat i s'encongeix i s'encarcara i es trenca i és ben probable que una de les conseqüències de la guerra actual serà la modificació de l'instrument financer sobre el que s'assentava el món dels negocis.

Espanya, en el conflicte armat, és, i és probable que continui essent-ho, un país neutral; mes en la conflagració econòmica, tant o més terrible que la militar, som un país bel-ligerant, tant bel-ligerant com França i com Alemanya. Tot país que té un comerç exterior, amb una exportació i una im-

portació en relació amb les potències en lluita; tot país que té una vida econòmica a la moderna, amb relació amb el mercat de diner de tot el món, és avui potència bel-ligerant i sent i sentirà més intensament els efectes de la conflagració econòmica el país que sigui més avençat, de vida comercial més intensa, de organització econòmica més perfeccionada: per això Catalunya i amb ella tot el litoral d'Espanya, senten més intensament la crisi i tenen plantejats més problemes: és que són regions més bel-ligerants... perquè són més vives.

En tots els països militarment bel-ligerants l'acció militar la porta, quasi exclusivament, l'Estat Major. Els governs, quasi no se n'ocupen dels problemes directes de la guerra. Els governs, en totes les potències en lluita, s'ocupen, quasi exclusivament, de suavitzar i resoldre els conflictes econòmics i socials que l'actual conflagració planteja. En els països que no estan en lluita, els governs conscients de la seva responsabilitat actuen, en relació amb el plet econòmic-social, amb tanta intensitat, potser amb major intensitat encara, que en els països en lluita, perquè en aquests la lleva de milions de homes que són sostinguts per l'Estat, resol el problema de la manca de treball, i l'escalf patriòtic d'un país que té la seva existència en perill, és un gran factor per a que's sofreixin, sense violentes protestes, les privacions i les misèries.

Es assombrós l'esforç que s'ha fet en una setmana, pels governs dels països civilitzats, per atenuar els efectes de la universal conflagració econòmica. Ompliria un llibre la enumeració de les mides adoptades donant solucions a la immensitat dels problemes que es plantegen cada dia. L'activitat dels governs per a crear instruments que supleixin als instruments de que's servia tot el món per a la seva vida econòmica, és assombrosa: és molt major que la desplegada pels Estats Majors dels països en lluita per a mobilitzar i posar en campanya a milions d'homes.

El Govern espanyol és l'únic del món civilitzat que no se n'es adonat de que Espanya, econòmicament, era un país bel-ligerant i que aquí's plantejaven també gravíssims problemes. El nostre Estat, de tant viure divorciat de la Nació, ha acabat per oblidar que la Nació existeixi; i ara que la Nació pateix, que necessita de l'Estat i que a l'Estat es dirigeix per a que compleixi la missió que justifica la seva existència, l'Estat fa el sord als clams de la Nació i mira an aquesta com a cosa estranya.

El Govern espanyol no sent la necessitat d'obrir el Parlament per a demanar-li els recursos extraordinaris a que tots els governs dels països civilitzats han acudit per fer cara a les presents circumstàncies. Limita la seva actuació a l'estudi dels casos concrets que se li presenten, resolent-ne alguns i aplaçant els altres, en una acció in-

ficient, sense coordinació i sense pensament ni orientació de conjunt.

El Govern espanyol és l'únic que no sent la necessitat de cridar al seu entorn a totes les representacions d'interessos i d'opinions del país per a que l'ajudin a l'obra immensa de crear nous instruments per satisfer les noves necessitats que l'actual situació econòmica planteja.

Dels conflictes que's preparen, dels que s'han de prevenir perquè, a l'esclatar, no tindran ja cura, no se n'entera i, si algú els hi fa presents, reb el patriòtic avís com una preocupació o com una amenaça. Al costat del Govern espanyol, el Govern de Portugal fa, en aquests moments, tota la figura d'un Govern a la europea.

El conflicte econòmic plantejat a Espanya, i principalment a Catalunya, és greu, però no és irremediable. La seva gravetat major està en la inconsciència del Govern i en la seva culpable inacció.

Callar-lo, dissimular-lo com alguns proposen, no és obra de patriotisme, sinó que fora tot lo contrari.

Si el Govern «vol» se salvarà el conflicte paorós que'ns amenaça. I a que vulgui s'han de dirigir, avui, tots els esforços dels ciutadans.

L'enrarament del crèdit, manifestació la més greu de l'actual conflicte econòmic, el Govern pot curar-lo actuant sobre el Banc d'Espanya, com han actuat, en aquests dies, sobre els seus Bancs d'emissió els governs d'altres nacions.

Bancs que tenen un actiu sanejadíssim, amb reserves considerables, se veuen obligats a restringir les seves operacions, i a reforçar el seu encaix, perquè el Banc de Espanya ni amb garanties formidables els vol obrir un crèdit que els posi a cobert de qualsevol pànic que portés la retirada dels comptes-corrents.

Comerciants que tenen crèdits importants sobre les primeres banques de París i Londres, que no poden fer efectius, de moment, per les moratories, no troben medi de fer-se amb fons, per sòlides que siguin les garanties que ofereixen, i això els porta a limitar les seves operacions a les vendes al comptat.

Fabricants que tenen crèdits contra deutors de gran solvència i existències en magatzem en gran quantitat, ni sobre les existències poden obtenir el diner necessari per a seguir el funcionament de la seva indústria.

Agricultors que havien perfeccionat els seus productes per guanyar una plaça en el mercat estranger, i que avui no poden exportar-nos, ni amb la seva firma ni amb els seus productes, troben el crèdit de que són mereixedors.

I, com la vida econòmica d'un país està tota ella encadenada, aquest enrarament del crèdit s'estén com reguer de pólvora. I, quan el crèdit s'enrareaix, el diner, sempre

poruc, s'amaga i es fon com si l'hagués engolit la terra. Cada pesseta que es llença a la circulació, en treu de l'amagatall una pila d'altres que es posen a rodar darrera d'ella; cada pesseta que s'amaga, en xucla una pila d'altres.

El Banc d'Espanya té diner, i té el dever de llençar-lo a la circulació, que per això, i sols per això, va demanar el comerç que li fos concedit que pogués augmentar la circulació de bitllets. Pels altres bancs i per tots els comerciants, al concedir un crèdit tenen dos problemes a estudiar, el de garantia i el de caixa. Pel Banc de Espanya sols hi hà el problema de garantia, perquè la caixa la té repleta... i s'omplirà més, amb el diner que sortirà de l'amagatall, com més el Banc d'Espanya en posi en circulació: rebrà, per una finestreta, en forma de compte corrent, lo que per altra dongui als que ho demanen amb sòlides garanties, per a restablir el crèdit i mantenir el treball.

El Banc d'Espanya encara no ha encetat els 500 milions amb que s'amplià la seva facultat d'emissió, precisament per salvar l'actual conflicte. Es què el Govern, en lloc d'estimular-lo a que faci d'aquesta facultat l'ús per que li fou otorgada, l'obliga a retenir el diner per si ell el necessita? Es que el Govern vol que guardi el diner per a fer almoïna, en lloc d'empresar-lo per a sostenir el treball?

P. S. — Escrit aquest article arriben notícies que semblen indicar que'l Banc d'Espanya ve a modificar la seva actitud. Esperem que sigui aixís... i preparem-nos per a aplaudir-lo si fa lo que pot fer.

III

Al fer-se la pau

Fóra ridícula petulància l'entretenir-me en fer calendaris sobre'l resultat de la guerra, i fóra inconveniència i lleugeresa expressar envers quins bel·ligerants van les meves simpaties.

Tinc de dir amb franquesa, que no'm preocupa gran cosa el que guanyin Alemanya i Austria, o el que la victòria sigui de l'agrupament de potències que amb elles estan en guerra. Lo que'm preocupa molt fonament, és el paper que li quedarà reservat a Espanya, dintre'l mapa polític d'Europa, en la nova fórmula «d'equilibri europeu» que se establirà com a conseqüència del gran trontoll actual.

Des de començos del segle XVIII, que totes les grans conflagracions s'acaben amb un tractat de pau que estableix «l'equilibri europeu»... a gust del vencedor de cada vegada. Passen uns anys, l'equilibri es desequilibra, vé una nova guerra, i, al fer-se la pau, es capgira el mapa d'Europa... i torna a establir-se «l'equilibri europeu», sobre bases distintes de l'equilibri anterior, aixamplant-se alguns, enxiquint se els altres i desapareixent algun Estat, de tant en quant... per millor assegurar el nou «equilibri».

L'actual «equilibri europeu» s'assenta en

els múltiples acords del Congrés de Viena al liquidar tot l'embull de la odíssea napoleònica. Mes, aquest «equilibri» ha sigut retallat i ressorgit tantes vegades que ja sembla un tapiç gòtic conservat amb poca cura.

Veïem-ho: retallada a Turquia en 1830, a l'establir l'independència de Grècia; retallada a Sardenya en 1860, donant Niça i la Savoia a França; retallada a França en 1871 passant a Alemanya la Alsàcia i la Lorena; gran retallada a Turquia en 1878 creant tot l'embull dels pobles balcànics. I, en mig de aquestes retallades, la constitució de l'imperi alemany; la creació del regne d'Itàlia; la separació de Suecia i Noruega, la d'Holanda i Bèlgica... i una pila de sorgits més de menys quantia.

Al finir aquesta guerra vindrà, per a Europa, un moment semblant al de 1815. Com allavors, s'haurà d'establir una nova forma d'equilibri europeu que, com allavors, afectarà a petits i grans Estats, a potències bel·ligerants i a potències neutrals. I a que no vingui afectada directament, hi vindrà de manera indirecta, en relació amb lo que hagin crescut o hagin minvat les nacions veïnes.

Un arranjamnt internacional de la magnitud del que vindrà després d'aquesta guerra, no estableix mai l'equilibri definitiu que's proposa, però determina sempre el moment inicial d'una ascensió o d'una decadència per a tots els Estats: la decadència de l'Estat espanyol va iniciar-la el tractat de Westfàlia, va accentuar-la el tractat de Utrecht, i va consumir-la el Congrés de Viena en el qual la ineptia del nostre representant feu possible que Espanya fos l'únic Estat dels que havien combatut a Napoleó que no obtingués algun avantatge.

¿Serà d'ascensió o de mort el camí que obrirà a Espanya el futur tractat que regularà la pau entre els Estats que estan avui en guerra?

Aquesta és avui la gran qüestió per a Espanya i aquesta deuria ser la gran interrogació que absorbís l'esperit de tots els espanyols.

En la vida dels pobles es presenten dues menes de problemes: els que's resolen en temps normals, i els que sols se resolen en moments excepcionals per la guerra o per la diplomàcia.

Del primer ordre, té Espanya el problema de la seva intensificació (intensificació de la seva riquesa, de la seva cultura, de la seva força militar i del seu patriotisme), i el problema de la seva organització interna que ha de ser, forçosament, federalista.

Del segon ordre, té el problema de la seva reintegració territorial i el de la seva posició dintre el mar Mediterrani: dos problemes consubstancials amb la mateixa vida d'Espanya, que no serà una cosa viva mentre no arribi a sentir-los intensament.

Avui, el poble espanyol, aquests problemes no'ls sent. No sent la ferida de la amputació de Portugal i del Rosselló, ni la escoïssor de l'estigma de Gibraltar, ni l'ideal de engrandir la nostra posició en el Mediterrani. Perquè no'ls sent, és per lo que crec que Espanya ha de mantenir-se neutral en la lluita armada.

Mes, si el poble espanyol no'ls sent, els homes directors de la política espanyola podrien i deurien sentir-los. I, amb que ells els sentissin, n'hi hauria prou per fixar lo que ha de fer Espanya a l'arribar l'hora en que's faci la pau, i per preparar-se, des de ara, per a quan aquella hora arribi.

Per a una intervenció militar és precis que el Govern compti amb el poble. Per a una acció diplomàtica, el Govern pot anticipar-se al poble: pot suplir la manca d'ideal col·lectiu de la massa.

Si'ls governants d'Espanya en 1815 haguessin sentit els grans problemes de que abans parlava, altre hauria sigut el paper d'Espanya en el Congrés de Viena. Nosaltres que fórem els primers a plantar cara a Napoleón, que potser fórem qui preparà la seva caiguda, vàrem ser els únics que no vàrem participar en el repartiment de les formidables despulles del seu imperi. I és que, en aquella ocasió, el Govern d'Espanya no demanà res... perquè el poble espanyol no desitjava res, i el Govern no sapigué suplir la manca d'ideal del poble espanyol. Si Espanya, per lo esforç de la diplomàcia, hagués sortit engrandida del Congrés de Viena, l'ideal col·lectiu hauria vingut després i el segle XIX hauria pogut ser el segle gloriós de la ascensió d'Espanya, en lloc d'ésser el segle tristíssim de les nostres lluites civils.

El Congrés internacional que fixarà la situació de tots els Estats d'Europa després de aquesta guerra, pot ser (jo no dic que ho siga) un moment esplèndid per que la nostra diplomàcia supleixi la falta d'ideal col·lectiu del poble espanyol i prepari un període ascensional per a la vida d'Espanya. És quasi segur que en aquest Congrés hi tindran participació els Estats neutrals, igualment afectats que'ls bel·ligerants per lo que en ell se resolgui. Haurem de reclamar-hi participació i hem de procurar, per tots els medis, que no'ns sigui negada. I en el cas que se'ns negués, no'ns mancaríen advocats que volguessin defensar-nos: fóra allavors el moment decisiu per poder apreciar a quin agrupament de potencies devem unir-nos, ja que allavors podrem saber quines volen ser defensores dels interessos d'Espanya i quines ens tanquen el pas a tot camí d'engrandiment.

Es precis que'ls homes directors de la política espanyola, hi pensin ara en la Gran Espanya, en l'Espanya Major de que parla en Sanchez Toca, major en prestigi exterior, major en vida interior, major en compenetració i armònica convivència entre'ls diversos pobles que la integren.

Han de preocupar-se avui, els homes directors de la política espanyola, de que, al fer-se la pau i refer-se un cop més el mapa polític d'Europa, el quedar-nos com estem,

pot significar la baixada d'un graó més en la devallada de la nostra decadència

Rès ens va pendre el Congrés de Viena i, pel fet de l'engrandiment dels altres, Espanya va sortir-ne disminuïda. Rès en va pendre Italia al fer la seva unitat, i, no obstant, la unitat italiana va disminuir la nostra posició en el Mediterrani, que s'és anada disminuint cada vegada que una potencia europea ha pres possessió d'un troç de litoral africà sobre el mar llatí.

Jo no sé si el resultat de la lluita que avui comou a Europa posarà el problema de la pau en termes que cap esperança d'engrandiment pugui tenir, de la seva acció, la diplomàcia espanyola. És possible que sigui aixís, com és possible que sigui tot al contrari; ningú pot saber mai quina serà la sort de les armes i quins seràn els resultats de una guerra, tant extensa i complexa com la actual.

Mes, un governant previsor, ha de tenir descomptades totes les possibilitats i totes les contingències i pensat el màxim profit que per al seu país pugui treure de cada una d'elles. Ja se sab que la realitat retalla sempre una bona part de les nostres aspiracions, mes, el que no té aspiracions, aquell ja és ben segur que no treurà profit, ni petit ni gros, de les ocasions que se li presentin.

Jo no tinc grans confiances en els homes que porten avui la direcció de la política espanyola. La seva inconciència davant el conflicte econòmic, que és un fet actual, me fa témer que no s'hauràn preocupat encara del fet futur que procuro estudiar en aquest article. Molt me temo que no hagin pensat encara en quina serà l'acció de la diplomàcia espanyola quan es faci la pau i que no s'hagin adonat encara que d'aquesta pau en pot sortir engrandida o disminuïda Espanya. Jo temo molt que no hagin pensat encara que, tota alteració de lo «statu quo» en el Mediterrani, fins no alterant la nostra situació, pel sol fet d'alterar-se la dels altres; pot significar per a Espanya quelcom més que la pèrdua d'unes províncies: pot significar el renunciament a tot pervindre d'expansió.

FRANCESC CAMBÓ

(De *La Veu de Catalunya*).

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

RON BACARDI

Informació

Teatre de Naturalesa

El Teatre de Naturalesa, que amb aquest mateix nom o altres semblants tant predicament té en altres països, se manifestà per primera volta a Espanya, en el mateix bosc Tarrés, de La Garriga, on el dia 30 s'estrenarà «La Viola d'Or», de l'Apeles Mestres.

La major part dels elements que intervingueren en l'espectacle de 1911, organitzen el d'enguany, però comptant amb major nombre de factors artístics i econòmics, a fi de que tingui la festa de 1914 majors proporcions que la d'aquell any.

Organitza l'espectacle l'Associació Teatre de Naturalesa, legalment constituïda amb aquest objecte, integrada per estiuajants de La Garriga, veïns d'aquella població i amants de nostre teatre i presidida pel diputat provincial don Fèlix Fages Vilà. Estatutàriament, no poden els membres de aquesta Associació fer cap negoci amb les funcions que organitzen. El director artístic de l'Associació és el reputat artista senyor Alarma, en col·laboració amb el seu oncle senyor Moragas i els escenògrafs Vilumara i Junyent.

El bosc de can Tarrés és una vasta heretat de la família Rosselló, que galantment la cedeix per al Teatre de Naturalesa. Per sa situació i frondositat, aquest bosc resulta apropiadíssim per a l'espectacle que s'organitza. Especialment la part destinada a teatre, circumdant, amb el seu ample vestíbul, amb la seva amplíssima plateja, amb son escenari natural alçat sobre'l terreny ombrejat per plàtans gegantins que, amb la disposició especialíssima de les alzines, roures i demés arbres, que priven que arribi e

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telefon-Central: Pelayo, 44, telef. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

sol al lloc que deu ocupar el públic, resulta encertat extraordinàriament.

En 1911 es calcula que assistiren al espectacle en que s'estrenà «Flors de cingle», de l'Ignasi Iglesias, unes 6 000 persones. Aquest any, per haver-se engrandit considerablement el local que'n podríem dir de plateia, haver-se construït 40 llotges i afegit varies files de cadires, serà segurament molt major el nombre d'assistents. Les despeses extraordinàries que suposa mobilitzar tot el nombrós personal artístic que intervé en una funció de la naturalesa de «La Viola d'Or», traslladar el material del teatre i habilitar un lloc rústic per a sala d'espectacles, fa augmentar de tal manera el pressupost, que l'Associació no té, ni remotament, la esperança, que per enorme que sigui l'afluència de públic, pugui saldar aquell amb superàvit. Però, com queda ja dit més amunt, és un fi de cultura i d'art el que persegueix, i no de ganància comercial.

L'Apeles Mestre ha qualificat de «rondalla bosquetana» a «La Viola d'Or». Com altres obres seves, està inspirada en un conte popular, del qual n'extreu l'episodi principal, creant al seu entorn personatges i acció. Per

això, en el pròleg en que's presenta l'obra, pròleg que recitarà com ell sol sabfer-ho, l'Enric Borràs, diu l'autor:

El Poble—aqueix gran infant,
gran poeta i gran farsant—
hi ha posat la llevadura;
l'autor—un infant ja vell—
poeta i farsant com ell,
n'ha teixit la vestidura.

Intervenien en «La Viola d'Or», prenent personificacions adequades, además de personatges reals, flors, insectes, fades genis del bosc, gnoms, etc. L'acció es desenrotlla en un ambient mescla de poesia i de farsa, tan apropiat a la característica de l'autor. El geni musical del mestre Morera, ha sapigut aprofitar les nombroses situacions musicals que ha de presentar una obra d'aquesta mena, per escriure una brillant partitura.

Además de l'eminent Enric Borràs que, com s'ha dit, recitarà el pròleg, intervenien en la representació el senyor Santpere com a primer actor i amb papers importants els senyors Nolla, Aymerich i altres i les senyores Aparicio, Mestres i altres.

OBRA NOVA

LA PARAULA EN EL VENT

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit Lluís Gilí, Claris, 82

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

= Camiseria
i Corbateria

Boqueria-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anónima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

LA HISPANO SUIÇA
 Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
 Carretera de Ribas, 279
 (SAGRERA)
 Telèfon 8.250

Telegramas i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
 (PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per omnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
 EN ESTILS CLÀSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
 EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: **Plaça de Catalunya, 7**
 Magatzems i Obradors: **Consell de Cent, núm. 327**

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
 VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
 LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
 SE'N PERDI UN SOL RAIG
 FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Bieda, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 491—
 Barcelona.